

EUROOPAN PARLAMENTTI

1999

2004

Istuntoasiakirja

LOPULLINEN
A5-0107/2004

25. helmikuuta 2004

MIETINTÖ

johon sisältyy ehdotus Euroopan parlamentin suositukseksi neuvostolle
Guantanamon vankien oikeudesta puolueettomaan oikeudenkäyntiin
(2003/2229(INI))

Ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja
puolustuspolitiikan valiokunta

Esittelijä: Ole Andreasen

SISÄLTÖ

	Sivu
ASIAN KÄSITTELY	4
EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN SUOSITUKSEKSI NEUVOSTOLLE.....	5
EHDOTUS SUOSITUKSEKSI B5-0426/2003	12
PERUSTELUT.....	14
KANSALAISVAPAUKSIEN JA -OIKEUKSIEN SEKÄ OIKEUS- JA SISÄASIOIDEN VALIOKUNNAN LAUSUNTO	18

ASIAN KÄSITTELY

Parlamentin puhemies ilmoitti istunnossa 20. marraskuuta 2003 lähettäneensä Baroness Ludfordin ELDR-ryhmän puolesta, Anna Terrón i Cusín ELDR-ryhmän puolesta, Monica Frassonin Verts/ALE-ryhmän puolesta ja Marianne Erikssonin GUE/NGL-ryhmän puolesta esittämän ehdotuksen suositukseksi neuvostolle Guantanamon vankien oikeudesta puolueettomaan oikeudenkäyntiin (B5-0426/2003), joka on jätetty käsiteltäväksi työjärjestyksen 49 artiklan 1 kohdan mukaisesti, asiasta vastaavaan ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja puolustuspolitiikan valiokuntaan sekä lausuntoa varten kansalaisvapauksien ja -oikeuksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokuntaan.

Ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja puolustuspolitiikan valiokunta päätti kokouksessaan 4. marraskuuta 2003 laatia työjärjestyksen 49 artiklan 3 kohdan ja 104 artiklan mukaisesti mietinnön aiheesta ja nimitti esittelijäksi Ole Andreasenin (2003/2229(INI)).

Valiokunta käsiteli mietintöluonnosta kokouksissaan 20. tammikuuta, 18. ja 19. helmikuuta 2004.

Viimeksi mainitussa kokouksessa se hyväksyi suositusehdotuksen äänin 34 puolesta ja 3 vastaan.

Äänestyksessä olivat läsnä seuraavat jäsenet: Elmar Brok (puheenjohtaja), Baroness Nicholson of Winterbourne (varapuheenjohtaja), Geoffrey Van Orden (varapuheenjohtaja), Christos Zacharakis (varapuheenjohtaja) Ole Andreasen (esittelijä), Per-Arne Arvidsson, Bastiaan Belder, John Walls Cushnahan, Gianfranco Dell'Alba (Emma Boninin puolesta työjärjestyksen 153 artiklan 2 kohdan mukaisesti), Rosa M. Díez González, Andrew Nicholas Duff (Joan Vallvé puolesta), Hélène Flautre (Per Gahrtonin puolesta), José María Gil-Robles Gil-Delgado (Armin Laschetin puolesta työjärjestyksen 153 artiklan 2 kohdan mukaisesti), Alfred Gomolka, Elisabeth Jeggle (Michael Gahlerin puolesta työjärjestyksen 153 artiklan 2 kohdan mukaisesti), Giorgos Katiforis (Alexandros Baltasin puolesta), Catherine Lalumière, Jules Maaten (Bob van den Bosin puolesta), Minerva Melpomeni Malliori (Véronique De Keyserin puolesta työjärjestyksen 153 artiklan 2 kohdan mukaisesti), Cecilia Malmström, Helmuth Markov (André Brien puolesta työjärjestyksen 153 artiklan 2 kohdan mukaisesti), Emilio Menéndez del Valle, Hans Modrow (Pedro Marset Camposin puolesta), Raimon Obiols i Germà, Arie M. Oostlander, Jacques F. Poos, Jannis Sakellariou, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, Jürgen Schröder, Elisabeth Schroedter, Ioannis Souladakis, The Earl of Stockton (David Sumbergin puolesta), Charles Tannock, Paavo Väyrynen, Demetrio Volcic, Peder Wachtmeister (Hugues Martinin puolesta työjärjestyksen 153 artiklan 2 kohdan mukaisesti), Karl von Wogau ja Jan Marinus Wiersma.

Kansalaisvapauksien ja -oikeuksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan lausunto on tämän mietinnön liitteenä.

Mietintö jätettiin käsiteltäväksi 25. helmikuuta 2004.

EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN SUOSITUKSEKSI NEUVOSTOLLE

Guantanamon vankien oikeudesta puolueettomaan oikeudenkäyntiin (2003/2229(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Baroness Ludford ELDR-ryhmän puolesta, Anna Terrón i Cusín ELDR-ryhmän puolesta, Monica Frassonin Verts/ALE-ryhmän puolesta ja Marianne Erikssonin GUE/NGL-ryhmän puolesta esittämän ehdotuksen suositukseksi neuvostolle Guantanamon vankien oikeudesta puolueettomaan oikeudenkäyntiin (B5-0426/2003),
- ottaa huomioon Euroopan tulevaisuutta käsittelevän valmistelukunnan 18. heinäkuuta 2003 tekemän ehdotuksen sopimukseksi Euroopan perustuslaista,
- ottaa huomioon vuonna 1990 annetun EU:n ja USA:n suhteita koskevan transatlanttisen julistuksen ja New Yorkissa vuonna 1995 hyväksytyyn uuden transatlanttisen toimintaohjelman (NTA),
- ottaa huomioon Brysselissä 12.–13. joulukuuta 2003 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajavaltion päätelmien liitteenä olevan Eurooppa-neuvoston julkilausuman transatlanttisista suhteista,
- ottaa huomioon Brysselissä 21. syyskuuta 2001 kokoontuneen ylimääräisen Eurooppa-neuvoston päätelmät ja toimintasuunnitelman¹, Gentissä 19. lokakuuta 2001 kokoontuneessa epävirallisessa Eurooppa-neuvostossa annetun Euroopan unionin valtion- ja hallitusten päämiesten ja komission puheenjohtajan julkilausuman terrorismin torjunnasta 11. syyskuuta 2001 toteutettujen iskujen jälkeen²,
- ottaa huomioon kidutusta ja kuolemanrangaistusta koskevat EU:n suuntaviivat ja joulukuussa 2003 kokoontuneessa yleisten asioiden neuvostossa hyväksytyt lapsia aseellisten selkkauksien yhteydessä koskevat EU:n suuntaviivat,
- ottaa huomioon YK:n turvallisuusneuvoston 4370. istunnossaan 12. syyskuuta 2001 antaman päätöslauselman 1368 (2001)³ ja 4053. istunnossaan 19. lokakuuta 1999 antaman päätöslauselman 1269 (1999)⁴, joissa tuomitaan kaikenlaiset terroriteot riippumatta niiden syistä ja siitä, missä ne on tehty ja kuka ne on tehnyt, ja todetaan, että kansainvälisen terrorismin, myös kansallisvaltioiden harjoittaman terrorin, torjunta on välttämätöntä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden säilyttämiseksi, sekä 4385. istunnossaan 28. syyskuuta 2001 antaman päätöslauselman 1373 (2001)⁵,
- ottaa huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen 10 päivänä joulukuuta 1948 antamalla päätöslauselmalla 217 A (III) hyväksytyyn ihmisoikeuksien yleismaailmallisen

¹ <http://ue.eu.int/fi/Info/eurocouncil/index.htm>

² <http://ue.eu.int/fi/Info/eurocouncil/index.htm>

³ <http://www.un.org/Docs/scres/2001/res1368e.pdf>.

⁴ <http://www.un.org/Docs/scres/1999/99sc1269.htm>.

⁵ <http://www.un.org/Docs/scres/2001/res1373e.pdf>.

julistuksen¹, Euroopan unionin perusoikeuskirjan² sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (ECHR)³,

- ottaa huomioon 9. joulukuuta 1966 annetun kansalaisyhteiskunnallisia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen,
- ottaa huomioon kolmannen Geneven yleissopimuksen sotavankien kohtelusta ja siviilihenkilöiden suojelemisesta sota-aikana tehdyn neljännen Geneven yleissopimuksen, jotka molemmat hyväksyttiin 12. elokuuta 1949 ja ottaa huomioon 12. elokuuta 1949 tehdyn Geneven yleissopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta, joka hyväksyttiin 8. kesäkuuta 1977,
- ottaa huomioon konsulisuhteista 24. huhtikuuta 1963 tehdyn Wienin yleissopimuksen,
- ottaa huomioon vankien kohtelua koskevat vakiintuneet vähimmäissäännöt, jotka ensimmäinen rikosten ehkäisemistä ja rikosten tekijöiden kohtelua pohtinut YK-kongressi antoi vuonna 1955 ja jotka talous- ja sosiaalineuvosto hyväksyi 31. heinäkuuta 1957 antamassaan päätöslauselmassa 663 C ja 13. toukokuuta 1977 antamassaan päätöslauselmassa 2076,
- ottaa huomioon 9. joulukuuta 1988 hyväksytyt periaatteet millä perusteella tahansa vapautensa menettäneiden henkilöiden suojelemisesta,
- ottaa huomioon YK:n yleiskokouksen marraskuussa 1989 hyväksymän yleissopimuksen lapsen oikeuksista ja toukokuussa 2000 hyväksymän lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan lasten osallisuudesta aseellisiin selkkauksiin,
- ottaa huomioon 22. huhtikuuta 1954 tehdyn pakolaisten asemaa koskevan sopimuksen,
- ottaa huomioon 10. joulukuuta 1984 tehdyn yleissopimuksen, jossa kielletään kidutus sekä muulla julmalla, epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla kohteleva tai rankaiseminen,
- ottaa huomioon 17. toukokuuta 2001 antamansa päätöslauselman transatlanttisesta vuoropuhelusta⁴; 13. joulukuuta 2001 antamansa päätöslauselman EU:n oikeudellisesta yhteistyöstä Yhdysvaltojen kanssa terrorismin torjumiseksi⁵; 7. helmikuuta 2002 antamansa päätöslauselman Guantanamo Bayn vangeista⁶; 15. toukokuuta 2002 antamansa päätöslauselman Transatlanttisen kumppanuuden vahvistaminen: keskittyminen strategiaan ja tulosten saavuttamiseen⁷; 4. syyskuuta 2003 antamansa päätöslauselman perusoikeuksista Euroopan unionissa⁸; 19. kesäkuuta 2003 antamansa

---

¹ <http://www.un.org/Overview/rights.html>.

² EYVL C 364, 18.12.2000, s. 1.

³ <http://conventions.coe.int/treaty>.

⁴ EYVL C 34 E, 7.2.2002, s. 359.

⁵ EYVL C 177 E, 25.7.2002, s. 288.

⁶ P5_TA(2002)0066.

⁷ P5_TA(2002)0243.

⁸ P5_TA(2003)0376.

päätöslauselman uudesta transatlanttisesta kumppanuudesta kolmannella vuosituohannella¹; 4. joulukuuta 2003 antamansa päätöslauselman Brysselissä 12. ja 13. joulukuuta 2003 pidettävän Eurooppa-neuvoston kokouksen valmisteluista² ; 3. kesäkuuta 2003 antamansa suosituksen neuvostolle Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välisistä sopimuksista keskinäisestä oikeusavusta ja rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta³ ,

- ottaa huomioon Euroopan parlamentissa 30. syyskuuta 2003 järjestetyn kuulemistilaisuuden Guantanamo vankien oikeudesta puolueettomaan oikeudenkäyntiin,
  - ottaa huomioon työjärjestyksen 49 artiklan 3 kohdan ja 104 artiklan,
  - ottaa huomioon ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja puolustuspolitiikan valiokunnan mietinnön sekä kansalaisvapauksien ja -oikeuksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan lausunnon (A5-0107/2004),
- A. ottaa huomioon, että niin Yhdysvallat kuin EU:n jäsenvaltiotkin ovat toistuvasti vakuuttaneet sitoutumistaan demokraattisiin arvoihin: vapauteen, demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, jotka ovat sekä transatlanttisen yhteisyyden että solidaarisuuden perusta,
- B. ottaa huomioon, että Yhdysvaltojen sotilasoperaatio Afganistanissa oli seuraus 11. syyskuuta 2001 toteutetuista terrori-iskuista ja että kyseinen operaatio nautti laajaa kannatusta kansainvälisen yhteisön piirissä,
- C. ottaa huomioon, että tammikuusta 2002 noin 40 maasta kotoisin olevaa 660 vankia on pidetty Guantanamo laivastotukikohdassa ensin Camp X-Rayssä ja sitten Camp Deltassa ilman oikeutta saada asiaansa tuomioistuimen käsiteltäväksi,
- D. ottaa huomioon, että noin kaksikymmentä Guantanamo Bayn vankia on EU:n jäsenvaltion kansalaisia ja heillä on siten oikeus niiden valtioiden konsuliviranomaisten antamaan suojeluun, joiden kansalaisia he ovat, ja että useat muut vangit ovat EU:n alueella pitkäaikaisesti laillisesti asuneita henkilöitä, jotka ansaitsevat saada konsuliviranomaisten apua,
- E. ottaa huomioon, että eurooppalaisilla vangeilla on myös Euroopan unionin kansalaisuus, joka EY:n perustamissopimuksen 20 artiklan mukaan antaa oikeuden saada konsuliviranomaisten suojelua miltä tahansa EU:n jäsenvaltioilta,

---

¹ P5_TA(2003)0291.

² P5_TA-PROV(2003)0548.

³ P5_TA(2003)0239.

- F. ottaa huomioon, että USA:n viranomaiset vastustavat Guantanamo Bayn laivastotukikohdassa pidettyjen vankien oikeutta saada asiansa käsiteltäväksi amerikkalaisissa tuomioistuimissa ja että kysymys siitä, onko Guantanamo Bayn laivastotukikohta Yhdysvaltojen aluetta ja onko vangeilla samat USA:n perustuslaista johtuvat oikeudet kuin Yhdysvaltojen kansalaisilla, on parhaillaan Yhdysvaltojen korkeimman oikeuden käsiteltävänä; ottaa myös huomioon, että Guantanamo Bayssä pidetyillä vangeilla ei ole kansainvälisten ihmisoikeusnormien ja kansainvälisen humanitaarisen lainsäädännön mukaisia oikeuksia,
- G. ottaa huomioon, että EU:n toimielimet, jäsenvaltiot ja kansalaiset ovat yhä enemmän huolissaan Guantanamo Bayn laivastotukikohdan oloista sekä vankien fyysisestä ja henkisestä terveydestä, ja ovat vaatineet, että vankeja kohdellaan oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti heidän kansallisuudestaan ja alkuperästään riippumatta,
- H. katsoo, että terrorismia ei voida torjua sellaisten vakiintuneiden, perustavien ja yhteisten arvojen kuin ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen kustannuksella,
- I. ottaa huomioon, että sekä Yhdysvallat että EU:n jäsenvaltiot ovat kolmannen Geneven yleissopimuksen (joka koskee sotavankien kohtelua) ja siviilihenkilöiden suojelemisesta sota-aikana tehdyn neljännen Geneven yleissopimuksen sopimuspuolia ja että Geneven yleissopimuksen ensimmäinen lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta on osa kansainvälistä tapaoikeutta ja että Yhdysvallat on kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen sopimuspuoli ja että kyseiset sopimukset muodostavat asianomaisen oikeudellisen kehyksen sen ratkaisemiseksi, voidaanko vankien pitämistä Guantanamo Bayssä pitää mielivaltaisena,
- J. katsoo, ettei presidentti Bushin 13. marraskuuta 2001 antamaa sotilaskäskyä tiettyjen muiden kuin Yhdysvaltojen kansalaisten pidättämisestä, kohtelusta ja oikeudenkäynnistä terrorismin torjumisen yhteydessä eikä puolustusministerin myöhemmin antamia sotilaskomissioita koskevia käskyjä voida pitää kansainvälisessä lainsäädännössä edellytetyjä asianmukaista oikeusprosessia ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia vaatimuksia täyttävänä säännöstonä,
- K. katsoo, että kaikki vangit olisi tuomittava ilman epäasianmukaisia viivytyksiä oikeudenmukaisesti ja julkisesti toimivaltaisessa, riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa,
1. esittää neuvostolle seuraavat suositukset:

Guantanamo Bayn vankien oikeudellisen tilanteen huomioon ottaen

- a) pyytämään Yhdysvaltojen viranomaisia välittömästi ratkaisemaan tämän oikeudellisesti kestävämmän tilanteen, jossa Guantanamo vangit ovat sinne saapumisestaan olleet, ja takaamaan, että heidän asiansa saatetaan oikeuden käsiteltäväksi viipymättä, jotta voidaan päättää kunkin vangin tilanne tapauskohtaisesti, sekä vapauttamaan vangit, jotka eivät ole osallistuneet taisteluihin ja joita ei syytetä sotarikoksista, ja varmistamaan, että sotarikoksista syytetyt saavat puolueettoman oikeudenkäynnin kansainvälisen humanitaarisen lain mukaisesti niin, että kansainvälisiä ihmisoikeuksia koskevia säännöksiä noudatetaan täysimääräisesti;
- b) esittämään pahoittelunsa siitä, että YK:n turvallisuusneuvosto ei ole vielä perustanut tilapäistä kansainvälistä rikostuomioistuinta, koska se olisi nopein keino nykyisen tilanteen ratkaisemiseksi;
- c) vaatimaan Yhdysvaltojen viranomaisia vahvistamaan, että presidentin 13. marraskuuta 2001 antamalla sotilaskäskyllä perustetut ja sittemmin puolustusministerin antamalla sotilaskomissioita koskevilla määräyksillä toimivaltaisiksi tuomioistuimiksi vahvistetut tilapäiset sotilaskomissiot ovat kolmannen Geneven yleissopimuksen 5 artiklassa ja kansalaisyhteiskunnasta ja poliittisista oikeuksista tehdyn YK:n kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklassa tarkoitettujen kansainvälisten lakinormien mukaisia;
- d) toteamaan siksi, että kaikissa sellaisissa oikeudenkäynneissä, joissa ei noudateta kansalaisyhteiskunnasta ja poliittisista oikeuksista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen mukaisia asianmukaisia oikeusprosesseja koskevia normeja rikotaan ja loukataan kansainvälistä lakia;
- e) pyytämään Yhdysvaltojen viranomaisia antamaan kansallisvaltioiden ja asianomaisten kansainvälisten organisaatioiden virallisille edustajille, vankien sukulaisille sekä puolueettomille tarkkailijoille luvan vieraila tarpeen mukaan alueella, jossa vankeja pidetään, ja keskustella asianmukaisen oikeusprosessin mukaisesti vapaasti vankien kanssa sekä olla läsnä ja tarkkailla vankeihin kohdistuvia sotilaskomissioiden toimia;
- f) kehottamaan kaikkia niitä valtioita, joiden kansalaisia on pidätettynä Guantanamo Bayssä, ryhtymään asianmukaisiin Geneven yleissopimuksen edellyttämiin toimiin;
- g) kehottaa jäsenvaltioita ja komissiota toteuttamaan EU:n päättäväisten vetoamusten esittämisen EU:n ja jäsenvaltioiden diplomaattisten edustustojen ja konsuliedustustojen yhteisen toiminnan kautta (SEU:n 20 artikla) pitääkseen yhteyttä Yhdysvaltain viranomaisiin korkeimmalla tasolla;
- h) korjaamaan sen, että neuvosto ei neuvotellut tai päättänyt Euroopan unionin nimissä amicus curiae -kirjelmän toimittamisesta Yhdysvaltain korkeimmalle oikeudelle argumentoiden sen puolesta, että Yhdysvaltain lakeja sovellettaisiin kaikkiin 660 vankiin kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 9 artiklan mukaisesti;
- i) vaatimaan, että Yhdysvaltain hallinnon on noudatettava habeas corpus -periaatetta ja sallittava asianmukainen oikeusprosessi kaikille vangeille, riippumatta siitä, missä se pitää heitä vangittuina itselleen ottamallaan toimeenpanovallalla, ja ilmoittamaan vankien nimet heidän perheilleen ja oikeudellisille edustajilleen;

- j) panemaan ilahtuneena merkille, että Yhdysvaltojen viranomaiset ovat vapauttaneet espanjalaisen vangin Guantanamosta, jotta hänet voidaan tuomita Espanjassa; jakamana toivon siitä, että se on merkinä muutoksesta Yhdysvaltojen viranomaisten suhtautumisessa vankeihin;

ottaen huomioon mahdolliset vaikutukset EU:n ja USA:n väliseen kumppanuuteen

- k) yhtymään Euroopan neuvoston näkemykseen siitä, että transatlanttinen suhde on erittäin arvokas ja korvaamaton ja se voi olla erinomainen voimavara hyvän edistämiseksi maailmassa, jos perustavia ihmisoikeuksia, kuten oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja mielivaltaisen vapaudenriiston kieltämistä, kunnioitetaan selkeästi yleismaailmallisena ja luovuttamattomana oikeutena ja jos EU ja USA pitävät niitä perusarvoinaan ja yhteisen etunsa mukaisina;
- l) muistamaan, että turvallisuus on kaikenkattava yleiskäsite, joka edellyttää monenkeskistä lähestymistapaa ja että kansainväliset sopimukset ovat niitä perustekijöitä, joihin kyseisen ihmisten turvallisuutta koskevan monenkeskisen säännösten ja uudistetun transatlanttisen kumppanuuden on perustuttava;
- m) toistamaan kehotuksensa neuvoston puheenjohtajavaltiolle ottaa Yhdysvaltojen viranomaisten kanssa esille kysymyksen Guantanamon lahden vankien oikeudesta saada puolueeton oikeudenkäynti sekä sisällyttämään kyseisen aiheen Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen seuraavan huippukokouksen esityslistalle;
- n) ennen kesäkuussa 2004 pidettävää EU:n ja Yhdysvaltojen huippukokousta määrittelemään komission tuella yhteisen strategian, joka sisältää EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteisen kannan (EU:n perustamissopimuksen 15 artikla) ja tarpeelliset yhteiset toiminnot (EU:n perustamissopimuksen 14 artikla) ja joka heijastaa myös Euroopan parlamentin esittämiä näkemyksiä;
- o) suosittelemaan tulevalle EU:n ja Yhdysvaltojen huippukokoukselle terrorismin vastaiseen taisteluun liittyvän pitkäkestoisen yhteistyökehyksen laatimista ja yhteisen toimintasuunnitelman käynnistämistä ja painottamaan, että kansainvälistä terrorismia vastaan on käytettävä voimakkaita keinoja, mutta ei ainoastaan sotilaallisia keinoja, vaan on pyrittävä myös ratkaisemalla taustalla olevat tämän päivän valtavat poliittiset, sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristöongelmat;
- p) kehottamaan Yhdysvaltoja täyttämään täysimääräisesti kansainvälisestä ihmisoikeus- ja humanitaarisesta lainsäädännöstä johtuvat velvoitteensa ja noudattamaan määräyksiä, jotka koskevat taistelijoiden aseman asianmukaista määrittelyä, lasten kohtelua ja kuolemanrangaistuksen poistamista, ja takaamaan sotavankien oikeudenmukaisen kohtelun meneillään olevien selkkausten yhteydessä; kehottamaan jälleen painokkaasti Yhdysvaltoja luopumaan kuolemanrangaistuksesta sekä liittymään kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöön;

- q) kehottamaan Yhdysvaltoja täyttämään kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen YK:n yleiskokouksen vuonna 1984 hyväksymän yleissopimuksen 3 artiklasta johtuvat velvoitteensa, joiden mukaan ketään ei saa karkottaa, palauttaa tai luovuttaa toiseen valtioon, jos on perusteltu syy uskoa, että hän olisi siellä vaarassa joutua kidutetuksi;

*
* *

2. kehottaa puhemiestä välittämään tämän suosituksen neuvostolle ja tiedoksi komissiolle, jäsenvaltioiden parlamenteille sekä Yhdysvaltojen presidentille ja kongressille.

7. lokakuuta 2003

EHDOTUS SUOSITUKSEKSI B5-0426/2003

työjärjestyksen 49 artiklan 1 kohdan mukaisesti
Baroness Ludford ELDR-ryhmän puolesta, Anna Terrón i Cusín PSE-ryhmän puolesta,
Monica Frassonin Verts/ALE-ryhmän puolesta ja Marianne Erikssonin GUE/NGL-ryhmän
puolesta esittämän ehdotuksen suositukseksi neuvostolle

Guantanamon vankien oikeudesta puolueettomaan oikeudenkäyntiin

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon 13. joulukuuta antamansa päätöslauselman EU:n oikeudellisesta yhteistyöstä Yhdysvaltojen kanssa terrorismin vastaisessa toiminnassa (B5-0813/2001),
  - ottaa huomioon 7. helmikuuta 2002 antamansa päätöslauselman Guantanamo Bayn vangeista (B5-0066/2002),
  - ottaa huomioon 6. kesäkuuta 2003 antamansa päätöslauselman EU:n ja Yhdysvaltojen oikeudellista yhteistyötä koskevasta yhteistyösopimuksesta (A5-0172/2003),
  - ottaa huomioon mietintönsä perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa (2002) (A5-0281/2003),
  - ottaa huomioon 12. elokuuta 1949 allekirjoitetun Geneven kolmannen yleissopimuksen sotavankien kohtelusta,
  - ottaa huomioon Euroopan parlamentissa 30. syyskuuta 2003 järjestetyn kuulemistilaisuuden Guantanamon vankien oikeudesta puolueettomaan oikeudenkäyntiin,
- A. ottaa huomioon, että Yhdysvallat soveltaa sotilastuomioistuimia koskevaa presidentin asetusta,
- B. on huolestunut siitä, että Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin näkemykset ovat joiltakin osin jyrkästi vastakkaiset sekä siitä, että tämä heikentää yhteisiä terrorismin vastaisia toimia,
- C. ottaa huomioon, että epäiltyjen vangitseminen ja jatkuva vankina pitäminen Guantanamo Bayssa ja muualla Yhdysvalloissa vallitsevissa olosuhteissa on Geneven yleissopimusten ja muiden kansainvälisten humanitaaristen sopimusten vastaista,
- D. katsoo, että Yhdysvaltojen on kunnioitettava Geneven kolmatta yleissopimusta (1949), jonka mukaan vangittuja on kohdeltava sotavankeina, ellei mainitun yleissopimuksen 5 artiklan mukainen toimivaltainen tuomioistuin ole toisin päättänyt,
- E. ottaa huomioon, että mainitun päätöksen puuttuessa asiassa on ehdottomasti sovellettava kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien

kansainvälisen yleissopimuksen (1966) 14 artiklaa, koska Yhdysvallat on hyväksynyt mainitun yleissopimuksen,

F. ottaa huomioon, että asiassa on kunnioitettava oikeutta puolueettomaan oikeudenkäyntiin koskevaa mainitun sopimuksen 14 artiklaa – mukaan lukien oikeus rehelliseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetun toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman tuomioistuimen edessä; oikeus saada riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia valmistella puolustustaan sekä neuvotellakseen itse valitsemansa oikeudenkäyntiavustajansa kanssa; sekä oikeus saada määrätyksi itselleen oikeudenkäyntiavustaja, minkä tulee tapahtua maksuttomasti,

1. suosittelee, että neuvosto kiireisesti:

- määrittää yhteisen kannan toiseen ja kolmanteen pilariin liittyvissä asioissa,
- käynnistää korkeimmalla poliittisella tasolla tähän yhteiseen kantaan perustuvat keskustelut Yhdysvaltojen kanssa Guantanamon vankien oikeudesta puolueettomaan oikeudenkäyntiin.

PERUSTELUT

1. Introduction

The on-going struggle against terrorism that the US is carrying out started with the war in Afghanistan in the aftermath of the September 11, 2001 attacks. The conflict has so far resulted in some 660 prisoners of over 38 different nationalities being held at Guantanamo Bay detention camp without charge and in the most irregular circumstances. Some 87 of them have been already released. From the point of view of the rapporteur, this situation presents obvious implications, at least from two perspectives. Firstly, there are two classical questions that from an international law point of view remain unanswered: What is the applicable legislation? What is the competent jurisdiction? Secondly, a sensible political question needs to be addressed in parallel: What are the implications of the existing situation in Guantanamo for EU-US Transatlantic relations?

Legislation and jurisdiction questions will be dealt with in more detail by the LIBE Committee opinion, though some related key elements will also be considered in the present report. Specific attention will be paid, however, to the implications resulting from this anomalous situation for EU-US Transatlantic relations, which are at the core of the European Union foreign policy.

2. The applicable legislation

The present question does not refer to the Hague Conventions of 1899 and 1907 on the rules of engagement during combat, but rather to the second branch of the law of conduct during war ("ius in bello"), that is, the Geneva Conventions and international humanitarian law, which emphasises human rights and responsibilities derived from armed conflicts. From this perspective, it is true that President Bush did in fact change the United States' initial position that was contrary to the application of the Geneva Conventions of 1949 regarding the detainees held in Cuba, with the announcement that Taliban fighters are covered by the Geneva Conventions, while Al Qaeda fighters are not, Al Qaeda not being a state and therefore not a party to the Conventions¹. The reality is, however, that neither Taliban nor Al

---

¹ The Geneva Conventions of 1949 create a comprehensive legal regime for the treatment of detainees in an armed conflict. Members of a regular armed force and certain others, including militias and volunteer corps serving as part of the armed forces, are entitled to specific privileges as POWs. Members of volunteer corps, militias and organised resistance forces that are not part of the armed services of a party to the conflict are entitled to POW status if the organisation (a) is commanded by a person responsible for his subordinates, (b) uses a fixed distinctive sign recognisable at a distance, (c) carries arms openly, and (d) conducts its operations in accordance with the laws of war. Groups that do not meet these standards are not entitled to POW status and members of such groups who commit belligerent acts may be treated as civilians under the Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. These "unprivileged" or "unlawful combatants" may be punished for acts of violence for which legitimate combatants could not be punished. The above-mentioned four criteria are therefore at the centre of the debate about the POW status of any detainees. The main issue is whether these four criteria established in Article 4 A (2) of the Geneva Convention for the Treatment of Prisoners of War apply only to irregulars, as the text and structure of the treaty suggests,

Qaeda fighters are being treated as prisoners of war (POWs) and that in practice the Bush Administration considers all of the detainees to be "unlawful combatants," who may be held indefinitely without trial or even despite any eventual acquittal by a military tribunal. Taking quite an opposite position, the rapporteur agrees with the view of those who consider that both President Bush's decision and current Bush Administration practice relies on an inaccurate interpretation of the Geneva Convention for the Treatment of Prisoners of War. The rapporteur considers that all combatants captured on the battlefield are entitled to be treated as POWs until an independent tribunal has determined otherwise. In such a case, they must fall under either the Third Geneva Convention (lawful combatants entitled to prisoner of war protections) or the Fourth Geneva Convention (civilians); there is no intermediate status, as correctly underlined in LIBE's Opinion. The rapporteur therefore shares the unanimous views of the UN High Commissioner on Human Rights (UNHCR), the Council, LIBE and some human rights organisations and specialists and recommends this approach to the Committee on Foreign Affairs, Human Rights, Common Security and Defence Policy.

3. The competent jurisdiction

Guantanamo Bay constitutes part of the territory of the Republic of Cuba, although there is clearly no question of the Guantanamo detainees availing themselves of the protection of Cuban law. In fact, the US have been exercising effective control over the territory of the military base since Cuba was granted independence, in accordance with the bilateral agreement concluded in 1903 between the two countries concerning the coaling and naval station on that part of the island - and in spite of "the facto" opposition of the Cuban Government since 1959. However, the US Supreme Court has so far taken the view that there is no US Federal court which is competent to entertain petitions from aliens detained by American forces on foreign territory and that, unlike US citizens, such detainees enjoy no guarantees under the US Constitution. This is not the view of the rapporteur, who shares instead the legal position adopted by the International Committee of the Red Cross (ICRC) stating that the legal status of the detainees at the base in Guantanamo Bay (prisoner of war or otherwise) must be determined by the US authorities on an individual basis for each detainee. It is assumed, therefore, that the US may establish a 'competent court' within the meaning of the Geneva Convention or designate an existing body, or a body provided for therein, to assume that role and that, pursuant to the 1968 Vienna Convention on the Law of Treaties, that requirement may be disputed only by the circumstance that, with regard to the reception of the detainees, US domestic law provides that they have no means of legal remedy before US, foreign or international courts.

The problem is that POWs accused of crimes are entitled to trial by court-martial or regular civil court, whereas by denying POW status the US executive have opened up the possibility that the detainees may be tried by so-called military commissions¹. In fact, on 3 July 2003,

---

or whether they form a part of customary international law and apply to *all* combatants.

¹ Following the Geneva Conventions the military has jurisdiction to try enemy POWs and civilians, including "unlawful belligerents" for violations of the law of war but not, for example, to try detainees for pre-capture acts not committed within occupied territory or in connection with the armed conflict. Moreover, Article 102 of the Geneva Convention for the Treatment of Prisoners of War clearly states that, "A prisoner of war can be validly sentenced only if the sentence has been pronounced by the same

President Bush decided that six of the detainees would be subject to possible trial by military commissions for terrorist activities against the US. It should be recalled however that even for the trial of any possible "unlawful belligerent" not considered either POW or a civilian but rather in a separate category outside of the Geneva Convention, the passing of sentences and the carrying out of executions without previous judgement pronounced by a regularly constituted court, affording all the judicial guarantees which are recognised as indispensable by civilised people is strictly forbidden.

Therefore, whilst supporting the fight against terrorism, the rapporteur considers that many of the characteristics of the military commissions in their current form actually render them unjust: firstly, because they do not constitute independent or impartial tribunals; secondly, because they do not offer enough process guarantees such as those provided under the US Constitution (and in particular the US Uniform Code of Military Justice), the International Covenant on Civil and Political Rights and other international human rights standards; thirdly, because there are unacceptable restrictions on the right to counsel and the ability to conduct an effective defence; finally, because they imply an unacceptable extension of military jurisdiction over non-military criminal conduct. For these reasons, the rapporteur recommends stressing the EP's previous position (as declared in its previous resolutions on judicial cooperation between the EU and the US in combating terrorism and on EU-US judicial cooperation) that the US Patriot Act, which discriminates against non-US citizens, and President Bush's Military Order issued on 13 November 2001 authorising the use of military commissions are contrary both to the provisions of the Geneva Convention and to the principle of the protection of fundamental rights.

4. Implications for EU-US Transatlantic relations

Both the continuing failure of the US to determine the status of the detainees at Guantanamo Bay under Article 5 of the Third Geneva Convention and the functioning of the military commissions in their current form are clearly damaging the reputation of the US. As has been correctly underlined, this lack of respect of humanitarian law could bring dire consequences in relation to the treatment of US soldiers captured in future armed conflicts. It could even serve as a justification for foreign governments wishing to free themselves of the restraints of human rights obligations. Even worse, such behaviour is certainly counter-productive since it risks making martyrs of the prisoners in the moderate Muslim world. Further, US behaviour at Guantanamo Bay is likewise damaging the EU-US Transatlantic relationship. This Parliament

---

courts according to the same procedure as in the case of members of the armed forces of the Detaining Power... ". Further, Article 84 provides: "In no circumstances whatever shall a prisoner of war be tried by a court of any kind which does not offer the essential guarantees of independence and impartiality as generally recognised, and, in particular, the procedure of which does not afford the accused the rights and means of defence provided for in Article 105 (under which the POW shall be entitled to assistance by one of his prisoner comrades, to defence by a qualified advocate or counsel of his own choice, to the calling of witnesses and, if he deems necessary, to the services of a competent interpreter, to be advised of these rights by the Detaining Power in due time before the trial, etc.). Other procedural guarantees include a prohibition on punishment for *ex post facto* crimes, prompt notification of the charges and a speedy trial, etc. In addition, Article 106 adds that "Every prisoner of war shall have, in the same manner as the members of the armed forces of the Detaining Power, the right of appeal or petition from any sentence pronounced upon him, with a view to the quashing or revising of the sentence or the reopening of the trial...".

has always been well aware of the substantive implications for the EU-US partnership deriving from the terrorist attacks of 11 September 2001 on the US. As has been underlined, these attacks involve a new and different kind of conflict aiming to undermine open societies. It is indispensable to establish reinforced ties between the US and the EU, given both the community of values that are now at risk and the interests that both sides have in common. However, the European Parliament has likewise stressed that the fight against terrorism cannot be waged at the expense of basic shared values, such as respect for human rights and civil liberties, a situation that is currently happening at Guantanamo Bay. To avoid this, the rapporteur considers it more urgent than ever that the next EU-US Summit results in agreement to build a long-term Transatlantic collaborative framework and an Action Plan for the Fight against Terrorism. This has been suggested by the EP on different occasions. The final aim must be to combat international terrorism firmly, using all effective means against terrorist groups or individuals and their networks in order to defend the democratic system and the rule of law and protect fundamental rights and freedoms. That must be done not only by military means but, above all, by a civilian approach in the framework of conflict prevention and by addressing the roots of the tremendous political, social, economic and environmental problems of today's world. In any event, the most strict respect of the fundamental rights and the humanitarian law must be at the basis of this combat if democratic values, which are the foundation of the Transatlantic community (freedom, democracy, the rule of law and human rights), are to prevail.

5. Conclusions

A. Explicit support should be given to the Council's view that the Third Geneva Convention of 12 August 1949 on the treatment of prisoners of war must be interpreted to mean that, in the event of doubt, the detainees being held at Guantanamo Bay must be treated as prisoners of war until it is established that they do not fulfil the conditions required for them to be treated as such. In that case, they must fall under either the Third Geneva Convention (lawful combatants entitled to prisoner of war protections) or the Fourth Geneva Convention (civilians).

B. Neither the Military Order issued by President Bush on 13 November 2001 on "Detention, Treatment and Trial of Certain Non-Citizens in the War against Terrorism" nor the subsequent Military Commission Orders issued by the Secretary of Defense, Ronald Rumsfeld establishing the relevant procedure should be considered by the EP as an appropriate procedural framework unless the US administration confirms that the "ad hoc military commissions" will meet all international law standards within the meaning of Article 5 of the Third Geneva Convention and Article 14 of the UN International Covenant on Civil and Political Rights.

C. The long lasting situation in Guantanamo is clearly damaging the reputation of the US in legal and political terms. In addition, it could bring dire consequences for EU-US Transatlantic relations since the European Union cannot accept these legal and judicial irregularities which undermines the most fundamental values of the rule of law. The forthcoming EU-US Summit should, therefore, deal with this issue as a priority and design a joint Action Plan for the Fight against Terrorism which combines strong determination and action against terrorism with full respect for international humanitarian standards.

10. helmikuuta 2004

KANSALAISVAPAUKSIEN JA -OIKEUKSIEN SEKÄ OIKEUS- JA SISÄASIOIDEN VALIOKUNNAN LAUSUNTO

ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja puolustuspolitiikan
valiokunnalle

Guantanamoon vankien oikeudesta puolueettomaan oikeudenkäyntiin
(B5-0426/2003 – 2003/2229(INI))

Valmistelija: Baroness Ludford

ASIAN KÄSITTELY

Kansalaisvapauksien ja -oikeuksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta nimitti
kokouksessaan 17. marraskuuta 2003 valmistelijaksi Baroness Ludfordin.

Valiokunta käsitteli lausuntoluonnosta kokouksissaan 26. marraskuuta 2003,
22. tammikuuta 2004 ja 9. helmikuuta 2004.

Viimeksi mainitussa kokouksessa se hyväksyi jäljempänä esitetyt tarkistukset äänin
25 puolesta, 0 vastaan ja 1 tyhjä.

Äänestyksessä olivat läsnä seuraavat jäsenet: Jorge Salvador Hernández Mollar
(puheenjohtaja), Robert J.E. Evans (varapuheenjohtaja), Johanna L.A. Boogerd-Quaak
(varapuheenjohtaja), Baroness Ludford (valmistelija), Roberta Angelilli, Carmen Cerdeira
Mortero, Carlos Coelho, Gérard M.J. Deprez, Giuseppe Di Lello Finuoli, Timothy
Kirkhope, Ole Krarup, Lucio Manisco (Ilka Schröderin puolesta), Bill Newton Dunn, Arie M.
Oostlander (Eva Klantin puolesta), Marcelino Oreja Arburúa, Elena Ornella Paciotti, Hubert
Pirker, Bernd Posselt, José Ribeiro e Castro, Martine Roure, Ole Sørensen (Francesco
Rutellin puolesta), Patsy Sørensen, Joke Swiebel, Anna Terrón i Cusí, Maurizio Turco ja
Christian Ulrik von Boetticher.

LYHYET PERUSTELUT

1. Euroopan parlamentti on useaan otteeseen keskustellut niitä henkilöitä koskevasta kysymyksestä, jotka on otettu vangeiksi Afganistanissa ja joita on pidetty viimeiset kaksi vuotta vangittuina Guantanamo Bayssä, Kuubassa, sijaitsevan Yhdysvaltain laivastotukikohdan Delta -leirillä presidentin asetuksella, ilman syytteen esittämistä tai oikeudenkäyntiä. Samalla kun parlamentti on tukenut terrorisminvastaista taistelua, se on ilmoittanut, että US Patriot Act -asetus, joka syrjii muita kuin Yhdysvaltojen kansalaisia, ja presidentti Bushin asetus sotatuomioistuimista, ovat perusoikeuksien suojelua koskevien periaatteiden vastaisia¹. On syytä muistaa, että myös Afganistanissa on ihmisiä vangittuina, samoin (ilmeisesti) Britannian Yhdysvalloille vuokraamalla Diego Garcia -saarella.

2. Erään vangin on kerrottu ilmaisseen asian sanoen, että heillä "ei ole oikeutta oikeuksiin". Yhdysvaltain hallitus on kieltäytynyt ilmoittamasta vankien nimiä, mutta epävirallisten tietojen mukaan heitä on 660 vankia 40 maasta, joukossa 3 lasta, joista yksi on 13-vuotias. Paras arvaus on, että vankien joukossa on noin 25 EU:n kansalaista tai asukasta, joista 12 on brittejä. Leirille pääsy sallitaan vain Punaisen Ristin kansainväliselle komitealle ja joillekin ulkomaisille diplomaateille, mutta ei lakimiehille tai perheenjäsenille. Postia vangit saavat harvoin ja se sensuroidaan. Valot pidetään palamassa 24 tuntia vuorokaudessa ja itsemurhayrityksiä on kerrottu tapahtuneen 32. Raporttien mukaan kuulusteluissa käytetään "stressi ja pakkovalta" (jatkuvan häikäisevän valon käyttö) -tekniikoita, joilla todennäköisesti rikotaan kidutusta tai epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua koskevaa kieltoa. Rikkoa normaalin tapansa pidättäytyä kommentoimasta ICRC totesi jokin aika sitten, ettei epämääräiseksi ajaksi vangitseminen ilman oikeudellisia suojakeinoja ole hyväksyttävissä tilanteen avoimuuden ja sen henkiseen terveyteen kohdistuvan vaikutuksen vuoksi. Yhdessä kuolemanrangaistuksen uhan kanssa tämän kafkamaisen tilanteen täytyy tehdä syyllisyyden tunnustamisesta, "tunnustuksista", ja sopimuksista syyllisyyden tunnustamisesta vakavampien syytteiden välttämiseksi sekä todennäköisempiä että epäilyttävämpiä.

Vangittuna pitämisen laittomuus

3. Yhdysvaltain hallitus on kieltäytynyt tunnustamasta, että näiden vankien on kuuluttava joko kolmannen Geneven sopimuksen (sotavankien suojeluun oikeutetut lailliset taistelijat) tai neljännen Geneven sopimuksen (siviilihenkilöt) piiriin, mitään näiden väliin sijoitettavaa statusta ei ole olemassa. Se kieltäytyy ehdottomasti nimittämästä ketään talibanien tai Al-Qaidan kannattajiksi väitetyistä henkilöistä sotavangeiksi, eikä se salli toimivaltaisen tuomioistuimen päättää näiden vankien asemasta kuten epävarmoissa tapauksissa edellytetään. Jos vangit ovat sotavankeja, heitä olisi suojeltava kuulusteluilta ja heidät voitaisiin pitää vangittuina ainoastaan vihollisuuksien päättymiseen asti, ellei heitä tuomittaisi sotarikoksista asianmukaisen prosessin mukaisesti sota-oikeudessa, jossa, toisin kuin Bushin ja Rumsfeldin sotilaskomissiossa, tarjotaan käytännöllisesti katsoen kaikki säännönmukainen oikeudellinen suoja valamiesoikeudenkäyntiä lukuun ottamatta. Mutta jos vangit eivät ole sotavankeja, he ovat siviilejä, jotka on tuomittava normaalissa amerikkalaisessa rikosoikeusjärjestelmässä kaikista rikoksista, joihin heidän väitetään syyllistyneen. Kuuluipa henkilö kumpaan tahansa kategoriaan, jos häntä syytetään rikoksesta, sovelletaan kansalais- ja

¹ B5-0813/2001, 13.12.2001. Euroopan parlamentin päätöslauselma EU:n oikeudellisesta yhteistyöstä Yhdysvaltojen kanssa terrorismin vastaisessa toiminnassa. (Myös EU:n ja Yhdysvaltojen välistä oikeudellista yhteistyötä koskeva päätöslauselma.)

poliittisia oikeuksia koskevaa yleissopimusta (ICCPR), erityisesti sen 9 ja 14 artiklaa (nämä takuut luonnollisesti heijastuvat myös Yhdysvaltain perustuslaissa) ja oikeus kyseenalaistaa vangittuna pitämisen laillisuus ("habeas corpus") on ehdottomasti keskeinen suojakeino.

4. Bushin hallinto on väittänyt, että Geneven sopimukset ovat vanhentuneita, kun ollaan tekemisissä terroristien kanssa, ja päättänyt olla soveltamatta sen paremmin näitä tavanomaisia sodankäynnin lakeja kuin rikosoikeutta, jossa olisi sovellettava ihmisoikeusnormeja (ICCPR ja Yhdysvaltain perustuslaki). He ovat yrittäneet olla sitoutumatta kumpaankaan keksimällä uuden ylimääräisen luokituksen, "laittomat taistelijat" mahdollisesti päättymättömässä "sodassa terroria vastaan" (metaforisesta käsitteestä on tässä tehty kirjaimellinen), mutta tällaista statusta ei kansainvälinen oikeus tunne. Paradoksaalisesti siinä Al-Qaida kuvataan vapautusliikkeeksi, eikä kautta aikojen vaarallisimmaksi rikosjärjestöksi.

5. Britannian vetoomustuomioistuin on arvostellut lainsäädännön vastaisena sitä, että brittivanki Feroz Abbasi on vangittu epämääräiseksi ajaksi ja häntä pidetään vangittuna alueella, jota Yhdysvallat valvoo yksinoikeudella, eikä Abbasilla ole mahdollisuutta kyseenalaistaa vangitsemisensa legitimiyyttä minkään tuomioistuimen edessä. Se kuvaa tätä vangittuna pitämistä "oikeuden mustaksi aukoksi", ja tätä ilmaisua käytti jokin aika sitten pitämässään esitelmässä yksi ylähuoneen lakijäsenistä (ts. Yhdistyneen kuningaskunnan korkeimman oikeuden tuomari) lordi Johan Steyn. Mielivaltaista vangitsemista käsittelevä YK:n ihmisoikeuskomission työryhmä on tuominnut nämä vangitsemiset mielivaltaisina.

6. Lisäksi harjoitetaan kaksinaismoraalia ja syrjintää. Valkoihoinen Yhdysvaltain kansalainen ja talibantaistelija John Walker Lindh asetettiin syytteeseen normaalissa siviilirikosoikeudellisessa järjestelmässä, mutta eivät ainoastaan ulkomaalaiset vaan myös muut amerikkalaiset, Yaser Hamdi ja Jose Padilla, on pidetty eristetyssä sotavankeudessa (vaikkakin mainittujen henkilöiden tapauksessa Yhdysvaltain alueella).

7. Yhdysvaltain tuomioistuimet ovat, surullista kyllä, tukeneet sitä, että vangeilta on viety oikeus päästä normaaleihin siviilituomioistuihin ja saada Yhdysvaltain perustuslain suoja, sillä perusteella, että vaikka Yhdysvallat tosiasiaassa hallitsee Guantanamo Bayn tukikohtaa, se ei kuulu Yhdysvaltain suvereeniin alueeseen. On myönteistä, että korkein oikeus on nyt sanonut, että se aikoo tehdä päätöksen siitä, onko Yhdysvaltain tuomioistuimilla asiassa toimivalta (joskaan se ei aio itse päättää vangittuna pitämisen laillisuudesta).

Sotilaskomissioiden laittomuus

8. Lordi Steyn on sanonut, että sentyyppiset oikeudenkäynnit, joita Yhdysvaltain hallitus harkitsee, olisivat tahra Yhdysvaltain oikeusjärjestyksessä, ja tuovat mieleen epämuodollisen, spontaanisti muodostetun tuomioistuimen ("*kangaroo court*").

"Guantanamo Bayssa sovellettava järjestelmä luotiin toisiaan seuranneilla presidentin asetuksilla. Sotilashenkilöt tulevat toimimaan kuulustelijoina, syyttäjinä, puolustusasianajajina, tuomareina ja, kun kuolemanrangaistuksia langetetaan, teloittajina. Oikeudenkäynnit tulevat olemaan salaisia. Mitään oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin perustavista takuista ei tarvitse ottaa huomioon. Yhdysvaltain tuomioistuinten toimivaltaa ei sallita käyttää. Sotilashenkilöt kontrolloivat kaikkea. He ovat kuitenkin kaikissa suhteissa presidentin, armeijan ylipäällikön, päätösten alaisia, jopa siinä, mitä tulee syyllisyyteen tai

syyttömyyteen yksittäistapauksissa sekä asianmukaisiin rangaistuksiin. Tämä on pelottava vastuu..."

9. Muutoksenhakumenettelyä sinänsä ei ole, ainoastaan puolustusministerin ja presidentin toimivallan alainen muutoksenhakumenettelystä vastaava elin, jolle ei voi esittää mitään todisteita. Siviiliasianajajan valitseminen on ehdottomasti rajattu (ilman oikeusapua) vain Yhdysvaltain kansalaisiin, joilla tulee olemaan vain rajatut oikeudet päästä tutustumaan todisteisiin ja oikeudenkäynnin osiin, mikäli puheenjohtajana toimiva upseeri sen sallii. Syytettyjen oikeutta esittää puolustukseen todisteita on rajoitettu. Sotilasasianajaja pääsee vapaasti tutustumaan kaikkiin todisteisiin, mutta ei voi saada niitä koskevia asiakkaan ohjeita. Kaikissa asioissa, paitsi oikeudessa tulkkiin, tässä prosessissa rikotaan räikeästi kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevaa yleissopimusta.

Johtopäätös

10. Se, ettei pääsyä mihinkään riippumattomaan tuomioistuimeen sallita, kun määrätään presidentin asetuksella vangitsemisesta epämääräiseksi ajaksi, ja että sotilaskomissio kieltäytyy tarjoamasta kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa määrättyä suojaa, rikkoo epäilemättä räikeällä tavalla kansainvälistä oikeutta. Edelleen heikennystä tilanteeseen merkitsee presidentti Bushin (tulevan "vetoomustuomarin") vahingollisessa huomautuksessa, jonka mukaan kaikki vangit ovat "pahoja ihmisiä" ja "tappajia", esiin tuleva oikeusvaltion lisähalveksunta. Nämä Yhdysvaltain normeista lipeämiset, jotka on tehty "kansallisen turvallisuuden" nimissä, vievät Yhdysvalloilta moraalisena oikeuden saavuttaa ihmisoikeustavoitteet, mukaan lukien terrorismin kitkeminen, ja ne tyrmistyttävät sen ystäviä, ilahduttavat sen vihollisia ja muodostavat ennakkotapauksen, josta jotkin hyvin hankalat hallitukset voivat omahyväisesti ottaa mallia.

Jotkin hallitukset, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Australian hallitus mukaan lukien, ovat "neuvotelleet" paremmista oikeudenkäyntiolosuhteista (esimerkiksi ei kuolemanrangaistusta) kansalaisilleen tai heidän palauttamisestaan kotimaahan, mutta toistaiseksi ilman lopullista tulosta.

EHDOTUKSET

Kansalaisvapauksien ja -oikeuksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta pyytää asiasta vastaavaa ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja puolustuspolitiikan valiokuntaa sisällyttämään seuraavat ehdotukset päätöslauselmaesitykseen, jonka se myöhemmin hyväksyy:

- A. ottaa huomioon, että noin kaksikymmentä Guantanamo Bayn vankia on EU:n jäsenvaltion kansalaisia ja heillä on siten oikeus niiden valtioiden konsuliviranomaisten antamaan suojeluun, joiden kansalaisia he ovat, ja että useat muut vangit ovat EU:n alueella pitkäaikaisesti laillisesti asuneita henkilöitä, jotka ansaitsevat saada konsuliviranomaisten apua,
- B. ottaa huomioon, että eurooppalaisilla vangeilla on myös Euroopan unionin kansalaisuus, joka EY:n perustamissopimuksen 20 artiklan mukaan antaa oikeuden saada konsuliviranomaisten suojelua miltä tahansa EU:n jäsenvaltioilta,
- C. ottaa huomioon, että EU:n kansalaiset ovat kärsineet eriarvoisesta kohtelusta asianmukaisen oikeusprosessin saatavuudessa ja perustuslaillisiin oikeuksiin turvautumisessa Yhdysvaltojen kansalaisiin verrattuna,
- D. ottaa huomioon, että Guantanamon lahti on Yhdysvaltojen valvonnassa ja että Yhdysvallat kuuluu Geneven yleissopimuksen piiriin, joten se on sitoutunut varmistamaan inhimillisen kohtelun ja asianmukaisen oikeusprosessin,
- E. katsoo, että kaikki vangit olisi tuomittava ilman epäasianmukaisia viivytyksiä oikeudenmukaisesti ja julkisesti toimivaltaisessa, riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa,
- F. ottaa huomioon, että useat jäsenvaltiot ovat ilmeisesti esittäneet vastalauseita saavuttamatta vielä mitään merkittäviä tuloksia, ja katsoo, että EU:n itsensä on nyt oltava aktiivinen niiden valtuuksien käyttämisessä, jotka sillä perussopimusten nojalla on diplomatian ja rikosasioissa ja rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevissa asioissa tehtävän transatlanttisen oikeudellisen yhteistyön alalla¹ perusoikeuksien turvaamiseksi,
- G. katsoo, että on tärkeää vahvistaa oikeusvaltion periaatteiden kunnioittamista kaikkialla omissa demokraattisissa yhteiskunnissamme näinä aikoina, jolloin "olemme vaarassa antaa pelkojemme, eikä arvojemme, hallita meitä"²,

---

¹ Neuvoston päätös, tehty 6 päivänä kesäkuuta 2003, keskinäistä oikeusapua ja rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä koskevien sopimusten allekirjoittamisesta, Virallinen lehti nro L 181, 19.7.2003, s. 25–26.

² ACLU:n (American Civil Liberties Union) todistajanlausunto kuulemistilaisuudessa "America after 9/11: Freedom Preserved or Freedom Lost?" senaatin oikeudellisten asioiden komiteassa; puheenjohtaja **Nadine Strossen** ja Timothy H. Edgar, lainopillinen neuvonantaja.

1. pyytää neuvostoa määrittelemään komission tuella yhteisen strategian, joka perustuu EU:n ja sen 15 (ja pian 25) jäsenvaltion yhteiseen kantaan (SEU:n 15 artikla) ja tarpeellisiin yhteisiin toimintoihin (SEU:n 14 artikla);
2. pyytää neuvostoa ilmoittamaan Euroopan unionin kannan painokkaasti Yhdysvaltain hallinnolle yhteisiä arvoja korostavan uuden transatlanttisen toimintaohjelman yhteydessä ja rikosoikeudellisesta yhteistyöstä ja rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tehdyn sopimuksen yhteydessä, jossa korostetaan tarvetta vaihtaa tietoja ja noudattaa lakeja, mikäli terrorismin kaltaisia uhkia halutaan torjua;
3. pyytää jäsenvaltioita ja komissiota toteuttamaan EU:n päättäväisten vetoomusten esittämisen EU:n ja jäsenvaltioiden diplomaattisten edustustojen ja konsuliedustustojen yhteisen toiminnan kautta (SEU:n 20 artikla) pitääkseen yhteyttä Yhdysvaltain viranomaisiin korkeimmalla tasolla;
4. pahoittelee, että neuvosto ei neuvotellut tai päättänyt Euroopan unionin nimissä amicus curiae -kirjelmän toimittamisesta Yhdysvaltain korkeimmalle oikeudelle argumentoiden sen puolesta, että Yhdysvaltain lakeja sovellettaisiin kaikkiin 660 vankiin kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 9 artiklan mukaisesti;
5. vaatii, että Yhdysvaltain hallinnon on noudatettava habeas corpus -periaatetta ja sallittava asianmukainen oikeusprosessi kaikille vangeille, riippumatta siitä, missä se pitää heitä vangittuina itselleen ottamallaan toimeenpanovallalla, ja ilmoittamaan vankien nimet heidän perheilleen ja oikeudellisille edustajilleen.